Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя М. Горкага

АНАЦІРАВАНЫ СПІС ХРЫБЕТНЫХ ЖЫВЁЛ БЕЛАРУСІ

Метадычныя рэкамендацыі

Мінск 1993

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета МДПІ імя А.М. Горкага

Укладальнікі: дац. А.Р. Александровіч, дац. У.М. Дучыц, дац. Т.М. Курскова, асістэнт Н.П. Лобань, ст. выкладчык А.У. Хандогі

Спіс складзены з улікам сучаснай навуковай класіфікацыі жывёл. Прызначаны студэнтам педінстытутаў.

Да апошняга часу ў навуковай і навукова-папулярнай літаратуры няма агульнага спісу хрыбетных жывёл, якія жывуць на абшарах Беларусі. Няма таксама стабільнасці і уніфікацыі ў заалагічнай беларускай тэрміналогіі. Мы спрабавалі выкарыстаць усе магчымыя крыніцы, сярод якіх трэба назваць "Беларуска-расійскі слоўнік" М. Байкова і С. Некрашевіча (1926) і адзіную спецыяльную працу "Назовы жывёлаў" (1927). Спробы В. Ластоўскага (1924) і В.У. Фядзюшына (1925) даць назвы тутэйшым птушкам засталіся паза ўвагай навукоўцаў-заолагаў, і шэраг назваў нашых птушак, а таксама і іншых жывёл існуюць зараз як калька з расейскай мовы (Жывёльны свет Беларусі,1978; Энцыклапедыя прыроды Беларусі,1981-1986; Природа Белоруссии,1986; Рыбы: Популярный энциклопедический справочник,1989; Руска-беларускі слоўнік,1991). У падрыхтаваным спісе аўтары намагаліся пазбегнуць калькаваных назваў, а калі была гэткая неабходнасць, з прычыны адсутнасці беларускай назвы навогул, карысталіся калькай з лацініцы. Па магчымасці вытрымліваўся прынцып прыярытэту ўжо існуючай беларускай назвы, а таксама бінарнасці наменклатуры з стварэннем ці пашырэннем на некалькі відаў аднолькавай родавай назвы.

У спісе выкарыстана сучасная навуковая класіфікацыя жывёл, якая крыху адрозніваецца ад той, што ёсць у падручніках (Наумов,Карташов,1979). Галоўным чынам гэтыя змены закранаюць птушак (Степанян,1975,1978).

У кожнага віду, пашыранага на Беларусі, ёсць нумар, а інтрадуктаваныя віды азначаны літарай і. Віды, улучаныя ў Чырвоную кнігу Беларусі (у першае выданне 1981 года і рукапіс другога выдання), падкрэслены. Віды, якія зніклі з тэрыторыі Беларусі (да гэтага часу), і вестак аб знаходцы якіх не было на працягу больш 50 год, у спісе вызначаны знакам #. Для кожнага віду па літаратурных звестках (Жуков,1965,1988; Сержанин,1961; Федюшин,Долбик,1967; Курсков,1989; Никулик,1981,1984; Никифоров и др.,1989 і інш.) і выніках уласных назіранняў аўтараў паказаны пашырэнне, сустракаемасць, распаўсюджанне па біятопах, гаспадарчая вартасць, некаторыя іншыя экалагічныя звесткі.

Аўтары спадзяюцца на дапамогу калег-заолагаў і мовазнаўцаў, чые заўвагі і парады дазволяць палепшыць і ўдакладніць сістэматычны спіс назваў хрыбетных жывёл Беларусі.

Тып Хордавыя Хордовые Chordata

Падтып Хрыбетныя Позвоночные Vertebrata

Надклас Бяссківічныя Бесчелюстные Agnatha

Клас Кругларотыя Круглоротые Cyclostomata

Падклас Міногі Миноги Petromyzones

Сям'я Міногавыя Миноговые Petromyzonidae

1. Мінога рачная. Минога речная. Lampetra fluviatilis (L.). Прахадны від, раней быў вядомы з Нёмана і Ласосны каля Гродна. Пасля будаўніцтва плаціны Каўнаскай ГЭС да меж Беларусі не даходзіць.

2. Мінога ручаевая. Минога ручьевая. Lampetra planeri (Bloch). Аселы звычайны від, пашыраны ў рэчках басейна Нёмана.

3. Мінога ўкраінская. Минога украинская. Lampetra mariae Berg. Аселы звычайны від, пашыраны ў рэчках басейна Дняпра, радзей - у прытоках верхняга Нёмана.

Надклас Сківіцаротыя Челюстеротые Gnathostomata

Клас Косткавыя рыбы Костные рыбы Osteichthyes

Надатрад Ганоідныя рыбы Ганоидные рыбы Ganoidomorpha

Атрад Асяцёрападобныя Осетрообразные Acipenseriformes

Сям'я Асяцёравыя Осетровые Acipenseridae

1. Асяцёр-чачуга. Стерлядь. Acipenser rutheus L. Аселы рэдкі від. Пашыраны ў рэчках басейна Дняпра.

2. Асяцёр балтыцкі. Осётр балтийский Acipenser sturio L. Прахадны рэдкі від, пашыраны ў Балтыйскім моры і рэчках басейна Нёмана. З 1955 года не быў зарэгістраваны ніводнага разу.

#. Асётр усходні. Осётр русский. Acipenser guldenstadti Brandt. Раней заходзіў ў Днепр на нераст аж да Магілёва і Дарагабужа. Апошнія звесткі пра здабычу адносяцца да 20-х гадоў бягучага стагоддзя.

#. Бялуга. Белуга. Huso huso (L.). Буйны прахадны від, вядомы па адзінкавых знаходках у Дняпры і Сажы ў 70-х гадах мінулага стагоддзя.

Група Косткавыя рыбы Костистые рыбы Teleostei

Надатрад Клюпеоідныя Клюпеоидные Clupeomorpha

Атрад Ласосепадобныя Лососеобразные Salmoniformes

Падатрад Salmonoidei

Сям'я Стронгавыя Лососёвые Salmonidae

3. Стронга пярэстая. Форель ручьевая. Salmo trutta morpha fario L. Аселы звычайны від, пашыраны ў басейне Нёмана, жыве ў ручаях і рачулках, якія цякуць па склонах узвышшаў.

#. Стронга-кумжа. Кумжа. Salmo trutta L. Прахадны рэдкі від, раней падымаўся на нераст па Нёману, Заходняй Дзвіне і Заходняму Бугу.

#. Стронга-ласоска. Лосось благородный. Salmo salar L. Прахадны рэдкі від, раней падымаўся на нераст па Нёмане, Заходняй Дзвіне і Заходняму Бугу.

i. Стронга вясёлкавая. Форель радужная. Salmo irideus Gibbons. Інтрадуктавана ў 1956 годзе, зараз акліматызавана ў некалькіх рыбагадоўчых гаспадарках.

Сям'я Сігавыя Сиговые Coregonidae

4. Сялява. Ряпушка европейская. Coregonus albula (L.). Аселы звычайны від, пашыраны ў азёрах басейна Віліі і Заходняй Дзвіны. Мае абмежаванае прамысловае значэнне.

#. Сіг звычайны прахадны. Сиг проходной. Coregonus lavaretus (L.). Прахадны від, сустракаўся ў Нёмане і Заходняй Дзвіне, апошнія знаходкі вядомы з 30-х гадоў бягучага стагоддзя.

i. Сіг чудскі. Сиг чудской. Coregonus lavaretus maraenoides Poljakov. Ён акліматызаваны з канца 40-х гадоў. Сустракаецца ў азёрах Нарачанскай і Браслаўскай груп.

i. Пелядзь. Пелядь. Coregonus peled (Gmelin). Від інтрадуктаваны некалькі разоў, пачынаючы з 1957 года, у азёрах Лепельскай групы. Натуральнага размнажэння ў азёрах няма. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

Сям'я Хар'юзовыя Хариусовые Tymallidae

5. Хар'юз звычайны. Хариус обыкновенный. Thymallus thymallus (L.). Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў басейне Нёмана і Заходняга Буга.

Падатрад Стынкападобныя Корюшковидные Osmeroidei

Сям'я Стынкавыя Корюшковые Osmeridae

6. Стынка азёрная. Корюшка озёрная. Osmerus eperlanus eperlanus morpha spirinchus Pallas. Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў глыбокіх азёрах у басейне Заходняй Дзвіны, мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

Падатрад Шчупаковападобныя Щуковидные Esocoidei

Сям'я Шчупаковыя Щуковые Esocidae

7. Шчупак звычайны. Щука обыкновенная. Esox lucius L. Аселы звычайны паўсюдны прамысловы від.

Надатрад Ангуіламорфа Ангвиловидные Anguillomorpha

Атрад Вугорападобныя Anguilliformes

Сям'я Вугоравыя Угрёвые Anguillidae

8. Вугор еўрапейскі. Угорь европейский. Anguilla anguilla (L.). Прахадны прамысловы від, пашыраны ў азёрах басейнаў Нёмана, Заходняга Буга і Заходняй Дзвіны. Сучасны прамысловы статак выгадаваўся з моладзі вугроў, якую завезлі з Заходняй Еўропы.

Надатрад Цыпрыноідныя Циприноидные Cyprinomorpha

Атрад Карпападобныя Карпообразные Cypriniformes

Сям'я Карпавыя Карповые Cyprinidae

9. Плотка. Плотва. Rutilus rutilus (L.). Тутэйшы шматлікі прамысловы паўсюдны від.

*. Выразуб. Вырезуб. Rutilus frissi (Nordmann). Прахадны від, раней сустракаўся ў рэчках басейна Дняпра, зараз знік.

10. Ялец, яльчык. Елец. Leuciscus leuciscus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

11. Галавель. Голавль. Leuciscus cephalus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

12. Язь. Язь. Leuciscus idus (L.). Аселы звычайны прамысловы паўсюдны від, пашыраны ў рэчках і старыках.

13. Гальян азёрны. Гольян озёрный. Phoximus percnurus (Pallas). Аселы звычайны від, сустракаецца ў басейне Дняпра ў сажалках, азёрах, старыках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

14. Гальян звычайны. Гольян обыкновенный. Phoxinus phoxinus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

і. Амур чорны. Амур чёрный. Mylopharyngodon piceus (Richardson). Інтрадуктаваны ў 1977 годзе, дагэтуль ідуць эксперыменты па акліматызацыі.

і. Амур белы. Амур белый. Ctenopharyngodon idella (Val.). Інтрадуктаваны ў 1965 годзе. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

15. Чырвонапёрка. Краснопёрка. Scardinius erythrophthalmus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

16. Бялізна. Жерех. Aspius aspius (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў вялікіх і сярэдніх рэчках. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

17. Аўсянка. Верховка. Leucaspius dilineatus (Heckel). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

18. Лін, лінок. Линь. Tinca tinca (L.). Аселы звычайны прамысловы паўсюдны від, сустракаецца ў азёрах і старыках, у рэчках з павольным цячэннем.

19. Падуст. Подуст. Chondrostoma nasus (L.). Аселы звычайны від, сустракаецца ў басейнах Нёмана, Заходняга Буга, Дняпра. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

20. Келб-пячкур. Пескарь обыкновенный. Gobio gobio (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках, рачулках, ручаях, азёрах і некаторых сажалках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

21. Мірон. Усач. Barbus barbus (L.). Аселы, зараз рэдкі від, сустракаецца ў рэчках басейнаў Заходняга Буга, Нёмана, Дняпра.

22. Верхаводка. Уклея. Alburnus alburnus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках з чыстай вадой і пясчаным дном. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

23. Быстранка. Быстрянка. Alburnoides bipunctatus (Bloch). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

24. Цяроха звычайная, ласкірка. Густера. Blicca bjoerkna (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

25. Лешч звычайны. Лещ. Abramis brama (L.). Аселы шматлікі паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках, старыках і азёрах.

26. Лешч белавокі, кляпец. Белоглазка. Abramis sapa (Pallas). Аселы рэдкі від, сустракаецца ў Дняпры і яго буйнейшых прытоках: Прыпяці, Сажы і нізоўях Бярэзіны.

27. Лешч сінец. Синец. Abramis ballerus (L.). Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў рэчках басейна Дняпра. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

28. Рыбец. Сырть. Vimba vimba (L.). Аселы від, звычайны і прамысловы ў басейнах Заходняй Дзвіны, Нёмана, Заходняга Буга;

рэдкі ў басейне верхняга Дняпра.

29. Касар. Чехонь. Pelecus cultratus (L.). Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў рэчках басейна Днядра. Прамысловай каштоўнасці не мае.

30. Гарчак, гарчыца. Горчак обыкновенный. Rhodeus sericeus amarus (Bloch). Аселы рэдкі паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

31. Карась залаты. Карась обыкновенный. Carassius carassius (L.). Аселы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў розных вадавіках.

i. Карась срэбраны. Карась серебряный. Carassius auratus gibelio Bloch. Акліматызаваны, пачынаючы з 1948 года. Зараз звычайны жыхар у басейне Прыпяці, адкуль распаўсюдзіўся па Дняпры, Нёмане і Заходняй Дзвіне. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

32. Карп. Карп. Cyprius carpio L. Акліматызаваны і зараз галоўны прамысловы від, яго гадоўля з'яўляецца асновай таварнай рыбнай гаспадаркі Беларусі, таксама сустракаецца ў рэчках і азерах па ўсёй тэрыторыі.

i. Сазан амурскі. Сазан амурский. Cyprinus carpio haemathopterus Temmink et Schlegel. Акліматызаваны ў азёрах Беларусі ў 1948 годзе. Прамысловая каштоўнасть пакуль невялікая.

i. Таўсталобік белы. Толстолобик белый. Hypophthalmichthys molitrix (Val.). Акліматызаваны ў 1965-1971 гадах. Гадуецца ў сажалкавых гаспадарках. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

i. Таўсталобік стракаты. Толстолобик пестрый. Aristichthys nobilis (Rich.). Акліматызаваны ў 1965-1971 гадах. Гадуецца ў невялікай колькасці ў сажалкавых гаспадарках.

Сям'я Чукучанавыя Чукучановые Catostomidae

i. Буфала вялікароты. Буффало большеротый. Ictiobus cyprinellus (Val.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

i. Буфала маларoты. Буффало малоротый. Ictiobus bubalus (Raf.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

i. Буфала чорны. Буффало черный. Ictiobius niger (Raf.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

Сям'я Ўюновыя Вьюновые Cobitidae

33. Сліж. Голец. Nemachilus barbatulus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках і ручаях. Прамысловай каш-

тоўнасці не мае.

34. Шчыпоўка, кусачка. Щиповка. Cobitis taenia L. Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў чыстых водах з павольным цячэннем. Прамысловай каштоўнасці не мае.

35. Ўюн, піскун. Вьюн. Misgurnus fossilis (Linnaeus). Аселы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў стаячых, часта забагненых і моцна заіленых вадавіках, сажалках, канавах. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Атрад Сомападобныя Сомообразные Siluriformes

Сям'я Сомавыя Сомовые Siluridae

36. Сом. Сом. Silurus glanis L. Аселы рэдкі паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках.

Сям'я Кошкі-самы Кошки-сомы Amiuridae

і. Сомік амерыканскі. Сомик американский. Amiurus nebulosus Le Sueur. Акліматызаваны від, сустракаецца ў азёрах і сажалках Брэсцкай вобласці. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

Надатрад Параперкоідныя Параперкоидные Parapercomorpha

Атрад Траскападобныя Трескообразные Gadiformes

37. Мянтуз, мянёк. Налим. Lota lota (L.). Аселы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках і некаторых азёрах.

Надатрад Перкоідныя Перкоидные Percomorpha

Атрад Калючкападобныя Колюшкообразные Gasterosteiformes

Сям'я Калючкавыя Колюшковые Gasterosteidae

38. Калючка дзевяціiголкавая. Колюшка девятииглая. Pungitius pungitius (L.). Аселы рэдкі від, сустракаецца ў рэчках і азёрах басейна Заходняй Дзвіны.

39. Калючка трохіголкавая, рагулька. Колюшка трёхиглая. Gasterosteus aculeatus L. Аселы шматлікі від, зараз сустракаецца ў рэчках па ўсёй тэрыторыі. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Атрад Акунепадобныя Окунеобразные Perciformes

Сям'я Акунёвыя Окунёвые Percidae

40. Судак звычайны. Судак обыкновенный. Lucioperca lucioperca (L.). Аселы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках і азёрах.

41. Акунь. Окунь. Perca fluviatilis L. Аселы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках, азёрах, вадасховішчах.

42. Джгір. Ерш обыкновенный. Acerina cernua (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках, азёрах і вадасховішчах. Прамысловай каштоўнасці не мае.

43. Джгір-насар, чыранос. Ерш-носарь. Acerina acerina (Gudl.). Аселы звычайны від, сустракаецца толькі ў басейне Дняпра, ў рэчках з чыстай вадой, з пясчаным альбо камяністым дном. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Падатрад Бычкавідныя Бычковидные Gobioidei

Сям'я Бычковыя Бычковые Gobiidae

44. Бычок-пясчанік. Бычок-песчаник. Neogobius fluviatilis (Pallas). Аселы звычайны від, сустракаецца ў рэчках басейна Дняпра. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Сям'я Керчаковыя Керчаковые Cottidae

45. Бычок звычайны, шыракалобка. Подкаменщик. Cottus gobio L. Аселы рэдкі від, сустракаецца ў малых рачулках і ручаях з хуткім цячэннем і камяністым дном ў басейнах Заходняй Дзвіны і Дняпра, ў азёрах Паазёр'я.

Клас Вадаземнікі ці Амфібіі Земноводные Amphibia

Падклас Дугапазванковыя Дугопозвонковые Apsidospondyli

Атрад Бясхвостыя Бесхвостые Ecaudata -Anura

Сям'я Круглаязычныя Круглоязычные Discoglossidae

1. Жарлянка чырвонабрухая. Жерлянка краснобрюхая. Bombina bombina L. Звычайны від, распаўсюджаны ў невялікай колькасьці ў цэнтральных і паўднёвых раёнах. Сустракаецца ў неглыбокіх праграваемых вадавіках, парослых раслінамі.

Сям'я Часночніцы Чесночницы Pelobatidae

2. Часночніца звычайная. Чесночница обыкновенная. Pelobates fuscus Laur. Звычайны від, пашыраны па ўсей тэрыторыі. Сустракаецца ў мясцінах з мяккай рыхлай глебай: на лугах, паплаваў вадавікоў, палях, агародах, ў змешаных і лісцёвых лясах.

Сям'я Рапухі Жабы Bufonidae

3. Рапуха шэрая ці звычайная. Жаба серая или обыкновенная. Bufo bufo L. Звычайны від, пашыраны па ўсёй тэрыторыі. Жыхар вільготных хвойнікаў і дуброў, сустракаецца ў аграцэнозах і меліярацыйных збудаваннях.

4. Рапуха зялёная. Жаба зеленая. Bufo viridis Laur. Звычайны від, але колькасць яго ніжэйшая, чым шэрай. Распаўсюджана па ўсёй тэрыторыі, радзей сустракаецца ў паўночна-заходніх раёнах. Засе-

ляе адкрытыя мясціны: паплавы вадавікоў, лугі, палі, агароды, сады, паркі, часта сустракаецца ў вёсках і мястэчках.

5. Рапуха чаротавая. Жаба камышовая. Bufo calamita Laur. Рэдкі від, вядомы ў заходняй частцы рэспублікі. Сустракаецца ў мясцінах з пясчанымі глебамі побач з балотамі і вадавікамі.

Сям'я Квакшы Квакши Hylidae

6. Квакша звычайная. Квакша обыкновенная. Hyla arborea L. Звычайны лясны від, але сустракаецца толькі на Палессі і ў заходніх раёнах. Жыве ў змешаных і шыракалісцёвых лясах, у кронах дрэў. Радзей сустракаецца ў хмызняках, на лугах, у вёсках і мястэчках.

Сям'я Сапраўдныя жабы Настоящие лягушки Ranidae

7. Жаба азёрная. Лягушка озёрная. Rana ridibunda Pall. Нешматлікі від, мазаічна распаўсюджаны па ўсёй тэрыторыі, але колькасць яго вышэйшая на поўдні. Жыхар неперасыхаючых вадавікоў.

8. Жаба сажалкавая. Лягушка прудовая. Rana esculenta L. Нешматлікі, мазаічна распаўсюджаны від. Засяляе, галоўным чынам, разнастайныя вадавікі, сустракаецца таксама ў вільготных поплаўных лясах.

9. Жаба балотная. Лягушка остромордая или болотная. Rana terrestris Andrz. =arvalis Nilson. Масавы, пашыраны па ўсёй тэрыторыі від, але ў меншай колькасці сустракаецца ў цэнтральных раёнах. Засяляе ўсе натуральныя і культурныя ландшафты.

10. Жаба травяная. Лягушка травяная. Rana temporaria L. Масавы від, па колькасці асобін знаходзіцца на другім месцы пасля балотнай. Пашырана на большай частцы тэрыторыі, за выключэннем прыручаёва-паплаўной зоны Прыпяці. Заселяе вільготныя лясы: алешнікі, хвойнікі, дубровы, бярэзнякі, радзей сустракаецца ў адкрытых мясцінах.

Падклас Тонкапазванковыя Тонкопозвонковые Lepospondyli

Атрад Хвастатыя Хвостатые Urodela =Caudata

11. Трытон малы ці звычайны. Тритон малый или обыкновенный. Triturus vulgaris L. Шматлікі від, распаўсюджаны паўсюль, дзе ёсць вадавікі для размнажэння. Засяляе пераважна змешаныя і лісцёвыя лясы, хмызнякі, паплавы вадавікоў. Сустракаецца каля жылля чалавека.

12. Трытон грабянёвы. Тритон гребенчатый. Triturus cristatus Laur. Шматлікі шырока пашыраны від, але колькасць асобін ніжэй,

чым у звычайнага. Насяляе тыя самыя біятопы, што і папярэдні від, але вельмі рэдка сустракаецца побач з жыллем чалавека і навогул ў культурным ландшафце.

Клас Паўзуны Пресмыкающиеся Reptilia

Падклас Анапсіда Анапсида Anapsida

Атрад Чарапахі Черепахи Chelonia

Сям'я Наземныя чарапахі. Наземные черепахи. Testudinidae

13. Чарапаха балотная. Черепаха болотная. Emys orbicularis L. Рэдкі від, распаўсюджаны ў паўднева-заходніх, паўднёвых і паўднева-ўсходніх раенах. Насяляе розныя вадавікі з ціхай вадой, не вельмі глыбокія старыкі рэчак, ціхія рачныя затокі і балоты. Сустракаецца ў меліарацыйных каналах і сажалках.

Падклас Лепідазаўры Лепидозавры Lepidosauria

Атрад Лускавыя Чешуйчатые Squamata

Падатрад Яшчаркі Ящерицы Lacertilia

Сям'я Сапраўдныя яшчаркі Настоящие ящрицы Lacertidae

14. Яшчарка спрытная. Ящерица прыткая. Lacerta agilis L. Масавы від, жыве на сухіх адкрытых узлесках і палянах сасновых лясоў, на высечках, прасеках, абапал дарог.

15. Яшчарка жывародзячая. Ящерица живородящая. Lacerta vivipara L. Нешматлікі паўсюдны від. Сустракаецца ў вільготных біятопах: на верхавых балотах, па ўскраінах вільготных лясоў, берагах вадавікоў, на паплавах.

Сям'я Слівені Веретеницы Anguidae

16. Слівень звычайны. Веретеница ломкая. Anguis fragilis L. Нешматлікі, шырока распаўсюджаны від, засяляе ўзлескі, паляны, высечкі, сустракаецца на межах сасновых лясоў і балацін.

Падатрад Змеі Змеи Serpentes =Ophidia

Сям'я Вужовыя Ужовые Columbridae

17. Вуж звычайны. Уж обыкновенный. Natrix natrix L. Масавы від, шырока распаўсюджаны ў вільготных біятопах: на межах нізінных балот і лугоў, у вільготных алешніках, дубровах, змешаных лясах. Сустракаецца па берагах меліарацыйных збудаванняў.

18. Мядзянка. Медянка. Coronella austriaca Laur. Вельмі рэдкі від. Вядомы ў Белавежскай і Налібоцкай пушчах, Прыпяцкім запаведніку, на ўсходзе Брэсцкай вобласці і ў Пухавіцкім раёне. Сустракаецца на ўзлесках, палянах, высечках і рэдкалессях лісцёвых, хваёвых і змешаных лясоў.

Сям'я Гадзюкавыя Гадюковые Viperidae

19. Гадзюка (гадзіна) звычайная. Гадюка обыкновенная. Vipera berus L. Нешматлікі, мазаічна распаўсюджаны від. Засяляе змешаныя лясы з галянамі, імшыстыя і чарнічныя хвойнікі, узлескі забалочаных імшыстых саснякоў, узвышшы верхавых балот, паплавы па межах з бярэзнікамі і алешнікамі. Сустракаецца па берагах меліярацыйных каналаў. Ядавітая жывёла, яд дзейнічае пратэалітычна.

Клас Птушкі Птицы Aves

Падклас Сапраўдныя птушкі Настоящие (Веерохвостые) птицы Neornithes

Надатрад Нованёбныя Новонёбные Neognathae

Атрад Гагачападобныя Гагарообразные Gaviiformes

Сям'я Гагачовыя Гагаровые Gaviidae

1. Гагач малы. Гагара краснозобая. Gavia stellata Pont. Пралётны рэдкі від.

2. Гагач палярны. Гагара полярная. Gavia immer Brunn. Рэдкі залётны від.

3. Гагач. Чернозобая гагара Gavia arctica L. Вельмі рэдкая ў час гнездавання птушка. Распаўсюджана на лясных азёрах у глухмені і азёрах сярод амшарын.

Атрад Коўрападобныя Поганкообразные Podicipediformes

Сям'я Коўравыя Поганковые Podicipedidae

4. Коўра малая. Поганка малая. Podiceps ruficollis Pall. Нешматлікі від, вядомы па спарадычных знаходках пераважна на захадзе Беларусі, сустракаецца на малых азёрах, рыбагадавальніках, кар'ерах, радзей - на старыках і алёсавых балотах.

5. Коўра чарнашыйная. Поганка черношейная. Podiceps nigricollis C.L.Brehm. Рэдкі, спарадычна распаўсюджаны від, на Палессі сустракаецца крыху часцей, чым на астатнім амшары. Жыве пераважна на сажалках і азёрах.

6. Коўра чырвонашыйная. Поганка красношейная. Podiceps auritus L. Вядома па адзінкавых знаходках, пераважна на паўночным захадзе і ў цэнтральнай частцы, на зарослых малых азёрах, сажалках, старыках.

7. Коўра шэрашчокая. Поганка серощёкая. Podiceps grisegena Boddaert. Рэдкі від, вядомы галоўным чынам у заходняй частцы Беларусі. Сустракаецца на малых азёрах і рыбагадавальніках.

8. Коўра вялікая. Поганка большая. Podiceps cristatus L.

Звычайны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, вялікіх сажалках, вадасховішчах, старыкях вялікіх рэчак з багатай надводнай расліннасцю.

Атрад Буслападобныя Аистообразные Ciconiformes

Сям'я Чаплевыя Цаплевые Ardeidae

9. Чапля-бугай. Выпь большая. Botaurus stellaris L. Даволі рэдкі (за выключэннем Палесся) від, колькасць асобін паўсюль змяншаецца. Сустракаецца ў чаротавых зарасніках па берагах азёраў, сажалак, вадасховішчаў.

10. Чапля-лазянік. Выпь малая, волчок. Ixobrychus minutus L. Пашырана па ўсёй Беларусі, але яе колькасць змяншаецца. Сустракаецца на забагненых рачных паплавах, на берагах азёраў, вадасховішчаў, старыкаў, жыве ў хмызняках.

11. Чапля-кваква. Кваква. Nycticorax nycticorax L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі на Палессі.

12. Чапля вялікая белая. Цапля большая белая. Egretta alba L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі на Палессі.

13. Чапля малая белая. Цапля малая белая. Egretta gazetta L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від, вядомы толькі на Палессі.

14. Чапля, каня. Цапля серая. Ardea cinerea L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца калоніямі ў купах высокага лесу ці вялікіх чаротавых зарасніках па берагах азёраў, сажалак, вадасховішчаў.

15. Чапля чырвоная. Цапля рыжая. Ardea purpurea L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі ў паўднёвай частцы Палесся.

16. Чырвонакрыл звычайны. Фламинго обыкновенный. Phoenicopterus ruber L. Вельмі рэдкі залётны від.

Сям'я Бусліныя Аистовые Ciconiidae

17. Бусел, буцян. Аист белый. Ciconia ciconia L. Звычайны паўсюдны від, але значна часцей сустракаецца на Палессі. Жыве на адкрытых мясцінах, у тым ліку і ў пасяленнях чалавека, побач з вялікімі балотамі і вадавікамі.

18. Бусел чорны. Аист чёрный. Ciconia nigra L. Рэдкі лясны від, пашыраны па ўсёй Беларусі, за выключэннем бязлесых мясцін.

19. Колпіца. Колпица. Peatalea leucorodia L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від.

20. Каравайка. Каравайка. Plegadis falcinellus L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від.

Атрад Гусепадобныя Гусеобразные Anseriformes
Сям'я Качкі Утиные Anatidae

21. Гусь дзікая. Гусь серый. Anser anser L. Пралётны від, гняздзіцца вельмі рэдка.

22. Гусь белалобая. Гусь белолобый. Anser albifrons Scop. Звычайны пралётны від.

23. Гусь-піскулька. Пискулька. Anser erythropus L. Рэдкі пралётны від.

24. Гусь-гуменніца. Гусь-гуменник. Anser fabalis Lathnam. Звычайны пралётны від.

25. Лебедзь тундравы. Лебедь тундровый. Cygnus bewickii Varr. Рэдкі пралётны від.

26. Лебедзь. Лебедь-кликун. Cygnus cygnus L. Пралётны від.

27. Лебедзь-шыпун. Лебедь-шипун. Cygnus olor Gmelin. Пралётны від, рэдка ўтварае гнёзды. Сустракаецца, галоўным чынам, на азёрах, пераважна на Гродзеншчыне.

28. Казарка чырвонавалляковая. Казарка краснозобая. Rufibrenta ruficollis Pall. Рэдкі залётны від.

29. Казарка чорная. Казарка чёрная. Branta bernicla L. Рэдкі пралётны від.

30. Качка пярэстая. Пеганка. Fadorna taderna L. Рэдкі залётны від.

31. Качка-огар. Огарь. Faderna ferruginea L. Рэдкі залётны від.

32. Качка-шылахвостка. Шилохвость. Anas acuta L. Пралётны від, рэдка ўтварае гнёзды. Распаўсюджаны паўсюдна, найбольш часта сустракаецца на поўначы Паазёр'я і на Палессі.

33. Качка-цыранка. Чирок-свистунок. Anas crecca L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца на самых розных вадавіках, але больш часта на малых азёрах, сажалках, вадасховішчах, старыках з багатай надводнай раслiннасцю. Аб'ект спартыўнага палявання.

34. Качка-крыжанка. Кряква. Anas platyrhynchos L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, вялікіх сажалках, вадасховішчах, старыках вялікіх рэк з багатай надводнай раслiннасцю. Аб'ект спартыўнага палявання.

35. Качка-неразня. Утка серая. Anas strepera L. Пралётны від, гняздзіцца вельмі рэдка ў паўночнай частцы, жыве на азёрах і сажалках.

36. Качка-свістунка, пасвістач, свіцьва. Свиязь. Anas penelope L. Пралётны від, вядомы па адзінкавых выпадках гнездавання на поўначы.

37. Качка-чырка. Чирок-трескунок. Anas querquedula L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, рэчках, сажалках і балотах.

38. Качка-лапаноска. Широконоска. Anas clypeata L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, жыве на рэчках, азёрах, сажалках.

39. Нырок чырвонаносы. Нырок красноносый. Netta rufina Pall. Рэдкі залётны від.

40. Нырок-сівак, нырок-жылец. Чернеть красноголовая. Aythya ferina (L.). Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, вадавіках, буйных сажалках.

41. Нырок-чарнушка. Чернеть белоглазая. Aythya nyroca (Guldenstandt). Рэдкі пералётны від, сустракаецца на азёрах і рэчках.

42. Нырок-чубацік. Чернеть хохлатая. Aythya fuligula (L.). Пералётны паўсюдны від, жыве на буйных азёрах і вадавіках.

43. Нырок-плёсаўка. Чернеть морская. Aythya marila L. Рэдкі пралётны від.

44. Нырок-галаўня, нырок-свірок. Турпан. Melanitta fusca L. Рэдкі пралётны від.

45. Нырок-сіньга. Синьга. Melanitta nigra L. Рэдкі залётны від.

46. Нырок-маранка. Морянка. Clangula hyemalis Leach. Пралётны від.

47. Нырок-гагаліца. Гоголь. Bucephala clangula L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, сустракаецца на лясных азёрах.

48. Савук вялікі. Крохаль большой. Mergus mergus L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, жыве на буйных вадавіках.

49. Савук доўганосы. Крохаль длинноносый. Mergus serrator (L.). Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, сустракаецца на азёрах і вадасховішчах.

50. Савук-лутох. Луток. Mergus albellus L. Пралётны від.

Атрад Пеліканападобныя Пеликанообразные Pelecaniformes

51. Баклан вялікі. Баклан большой. Phalacrocorax carbo L. Гняздзіцца на поўдні, сустракаецца на вадавіках і буйных азёрах.

52. Пелікан ружовы. Пеликан розовый. Pelecanus onocrotalus L. Выпадкова залётны від.

Атрад Куратыя. Курообразные. Galliformes

Сям'я Цецяруковыя. Тетеревиные. Tetraonidae

53. Пардва. Куропатка белая. Lagopus lagopus L. Аселы від, сустракаецца на поўначы Беларусі, на верхавых балотах.

54. Цецярук. Тетерев. Lyrurus tetrix L. Аселы паўсюдны від, жыве ў маладых лясах і на балотах.

55. Глушэц. Глухарь. Tetrao urogallus L. Аселы паўсюдны від, пашыраны, галоўным чынам, у Паазер'і і на Палессі, у буйных лясных масівах.

56. Арабок звычайны. Рябчик. Tetrastes bonasia L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў хвойніках, сасновых і змешаных лясах.

Сям'я Бажанавыя Фазановые Phasianidae

57. Перапёлка. Перепел. Coturnix coturnix L. Пералётны паўсюдны від, пашыраны на палях і лугах.

58. Курапатка. Куропатка серая. Perolix perdix L. Аселы паўсюдны від, жыве на палях і лугах.

і Бажан. Фазан. Phasianus colchicus L. Разводзіўся штучна ў розных лясных гаспадарках, у запаведніках, можа гняздзіцца.

Атрад Галубістыя Голубеобразные Columbiformes

59. Голуб свойскі. Голубь сизый. Columba livia Gmelin. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў вялікай колькасці ў населеных пунктах.

59. Голуб дзікі. Клинтух. Columba oenas L. Пералётны паўсюдны від, жыве ў лясах.

60. Голуб вялікі. Вяхирь. Columba palumbus L. Пералётны паўсюдны від, жыве ў лясах.

61. Турчык звычайны. Горлица обыкновенная. Streptopelia turtur L. Пералётны паўсюдны від, жыве пераважна ў лясах.

62. Турчык кольчаты. Горлица кольчатая. Streptopelia decaocto Frivaldszki. Пералётны від, распаўсюджаны на поўдні і ў цэнтры Беларусі, сустракаецца ў населеных пунктах.

Атрад Жураўлепадобныя Журавлеобразные Gruiformes

Сям'я Вадакуркі Пастушковые Rallidae

63. Лыска. Лысуха. Fulica atra L. Пералётны паўсюдны від, насяляе азёры, сажалкі і іншыя вадавікі.

64. Зялёнаножка. Камышница. Gallinula chloropus L. Пералётны паўсюдны від, жыве на балотах і па берагах вадавікоў.

65. Шыланос. Пастушок. Rallus aquaticus L. Пералётны паўсюд-

ны від, насяляе балоты і берагі вадавікоў.

66. Драч, дзяргач. Коростель. Crex crex L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і лугах.

67. Курка вадзяная. Погоныш. Porzana porzana L. Пералётны паўсюдны від, насяляе балоты, берагі вадавікоў.

68. Курка балотная. Погоныш малый. Porzana parva Scop. Рэдкі пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах вадавікоў.

Сям'я Журавы Журавли Gruidae

69. Журавель, жораў. Журавль серый. Grus grus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, на буйных балотах.

Сям'я Дропы Дрофиные Otidiclae

70. Дроп дудак. Дрофа. Otis tarda L. Залётны від, раней гняздзіўся на поўдні.

Атрад Сеўцападобныя Ржанкообразные Charadriformes

Сям'я Палянікавыя Авдотковые Burhinidae

71. Палянік-галахвосцік. Авдотка. Burhinus oedicnemus L. Пералётны рэдкі від, вядомы на паўднёвым ўсходзе, сустракаецца на сухіх лугах.

Сям'я Сеўкавыя Ржанковые Charadriidae

72. Сявец. Тулес. Squatarola squatorola Cuvier. Пералётны паўсюдны від.

73.Ціркушка стэпавая. Тиркушка степная. Glareola nordmanni Nordmann. Пералётны рэдкі від, вядомы толькі на Палессі, сустракаецца каля рэчак, азёраў.

74. Сеўка залацістая. Ржанка золотистая. Pluvialis apricarius L. Пералётны від, на поўначы рэдка гняздзіцца, сустракаецца на верхавых балотах.

75. Хрустан. Хрустан. Characlrius morinellus L. Пералётны від.

76. Зуёк. Галстучник. Charadrius hiaticula L. Пералётны, вельмі рэдкі від, вядомы на Палессі, сустракаецца на сухіх лугах.

77. Зуёк малы. Зуёк малый. Charadrius dubius Scop. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на палях і лугах.

78. Кнігаўка. Чибис. Vanellus vanellus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

Сям'я Бакасавыя Бекасовые Scolopacidae

79. Кулік чырвонагалляковы. Краснозобик. Calidris testaces

Pall. Пералётны рэдкі від.

80. Кулік-кіркун. Чернозобик. Calidris alpina L. Пералётны, вельмі рэдкі від, вядомы на Паазёр'і, сустракаецца на лугах і балотах.

81. Кулік-верабей. Кулик-воробей. Calidris minuta Leisl. Пералётны рэдкі від.

82. Пясочнік белахвосты. Песочник белохвостый. Calidris temminckii Leisl. Пералётны рэдкі від.

83. Пясочнік ісландскі. Песочник исландский. Calidris canutus L. Пералётны рэдкі від.

84. Пясочнік марскі. Песочник морской. Calidris maritima Brunn. Пералётны рэдкі від.

85. Баталён ваяка, кляптух. Турухтан. Phylomachus pugnax L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

86. Пясчанка. Песчанка. Crocethia alba Pallas. Пералётны рэдкі від.

87. Кулік-гразевік. Грязовик. Limicola falcinellus Pontopp. Пералётны рэдкі від.

88. Кулік-шчоголь. Щёголь. Tringa erythropus Pall. Пералётны рэдкі від.

89. Кулік-случок. Травник. Tringa totanus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

90. Кулік-паручайнік. Поручейник. Tringa stagnatilis Bechstein. Пералётны рэдкі від.

91. Кулік-селянец. Улит большой. Tringa nebularia Gunnerus. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на верхавых балотах.

92. Кулік-чарняк. Черныш. Tringa ochropus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лясных балотах, па берагах лясных рэчак, каналах.

93. Кулік-бакасік. Фифи. Tringa glareola L. Пералетны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.

94. Кулік-перавозчык. Перевозчик. Tringa hypoleucos L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

95. Кулік-марадунка. Мородунка. Xenus cinereus Guldenstadt. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на паплаве Прыпяці.

96. Плавунчык круглatносы. Плавунчик круглоносый. Phalaropus lobatus L. Пералётны паўсюдны від.

97. Грыцук вялікі. Веретенник большой. Limosa limosa L. Пера-

лётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

98. Грыцук малы. Веретенник малый. Limosa lapponica L. Пералетны рэдкі від, сустракаецца на поўдні Беларусі, на лугах.

99. Кулён вялікі. Кроншнеп большой. Numenius arquata L. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і паплавах рэчак.

100. Кулён сярэдні. Кроншнеп средний. Numenius phaeopus L. Пералётны від, рэдкі на поўначы Беларусі. Сустракаецца на верхавых балотах.

101. Слонка. Вальдшнеп. Scolopax rusticola L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

102. Бакас-баранчык. Бекас. Gallinago galinago L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

103. Бакас-дубальт, лежань. Дупель. Gallinago media Latham. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.

104. Бакас маленькі, стучок. Гаршнеп. Lymnocryptes minimus Brunnich. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і лугах.

Сям'я Крывакі Кулики-сороки Haematopodidae

105. Крывок. Кулик-сорока. Haematopus ostralegus L. Пералётны рэдкі від, вядомы на Прыпяці і Паазёр'і, сустракаецца па берагах рэк і азёр.

Падатрад Кірлі Чайки Lari

Сям'я Кірлявыя Чайковые Laridae

106. Паморнік сярэдні. Поморник средний. Stercorarius pomarinus Temm. Залётны рэдкі від.

107. Паморнік даўгахвосты. Поморник длиннохвостый. Stercorarius longicaudus Vieili. Залётны рэдкі від.

108. Маёўка. Чайка трехпалая, моёвка. Rissa tridactyla L. Залётны рэдкі від.

109. Кірля-рыбачка. Чайка обыкновенная. Larus ridibundus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на рэчках, азёрах, сажалках.

110. Кірля-чорнакрылка. Клуша. Larus fuxus L. Пералётны звычайны від.

111. Кірля-клыгун. Чайка серебристая. Larus argentatus Pontopp. Пралётны від, сустракаецца толькі на поўначы рэспублікі, на буйных верхавых балотах, рэдка гняздзіцца.

112. Кірля шэрая. Чайка сизая. Larus canus L. Пералётны від, спарадычна гняздзіцца на азёрах і вадавіках.

113. Кірля малая. Чайка малая. Larus minutus Pallas. Пера-

лётны від, спарадычна гняздзіцца на азёрах і вадавіках.

114. Кірля тонкадзюбая. Чайка тонкоклювая, морской голубок. Larus genei Breme. Залётны рэдкі від.

115. Рыбачка белакрылая. Крачка белокрылая. Chlidonias leucopterus Temminck. Пералётны від, звычайны на Палессі і рэдкі на астатняй тэрыторыі. Сустракаецца на паплавах рэчак і на азёрах.

116. Рыбачка чорная. Крачка чёрная. Chlidonias niger L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

117. Рыбачка-чэграва. Чеграва. Hydroprogone tschegrava Lepach. Залётны від.

118. Рыбачка рачная. Крачка речная. Sterna hirundo L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

119. Рыбачка малая. Крачка малая. Sterna albifrons Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

Атрад Сакалападобныя Соколообразные Falconiformes

Сям'я Сакаліныя Соколовые Falconidae

121. Сакол-падарожнік. Сапсан. Falco peregrinus Tunstall. Пералётны від, рэдка гняздзіцца, сустракаецца ў буйных лясах і на верхавых балотах.

122. Сакол-кабец. Чеглок. Falco subbuteo L. Пералётны від, рэдка гняздзіцца, сустракаецца ў лясах.

123. Сакол-альсец, дрымлюк. Дербник. Falco columbarius L. Пералётны від, гняздзіца рэдка, галоўным чынам на поўначы Беларусі, сустракаецца ў лясах каля вярхавых балот.

124. Сакол-пустальга. Пустельга. Falco tinnunculus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, на адкрытых амшарах.

125. Сакол-шулёнак. Кобчик. Falco vespertinus L. Пералётны рэдкі від, гняздзіцца на поўначы Беларусі, сустракаецца на купінах лесу сярод палёў, у лесапарках.

Сям'я Шуляковыя Ястребиные Accipitridae

126. Шуляк-куратнік. Ястреб-тетеревятник. Accipiter gentilis L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

127. Шуляк-карагольчык. Ястреб-перепелятник. Accipiter nisus L. Паўсюдны аселы від, насяляе лясы і лесапаркі.

128. Мышалоў палявы. Лунь полевой. Circus cyaneus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

129. Мышалоў паплаўны. Лунь луговой. Circus pygargus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на паплавах і балотах.

130. Мышалоў стэпавы. Лунь степной. Circus macrourus (S. G. Gmelin). Пералётны від, сустракаецца на лугах і пашах.

131. Мышалоў балотны. Лунь болотный или камышовый. Circus aeruginosus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.

132. Каршун чорны. Коршун черный. Milvus migrans Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах каля буйных вадавікоў.

133. Каршун чырвоны. Коршун красный. Milvus milvus L. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на паўднёвым захадзе Беларусі, у лясах.

134. Арол-белахвост. Орлан-белохвост. Haliaeetus albicilla L. Пералётны від, вельмі рэдка гняздзіцца, сустракаецца ў лясах каля буйных вадавікоў.

135. Сіп белагаловы. Сип белоголовый. Gyps fulvus Hablizl. Выпадкова залётны від.

136. Грыф чорны. Гриф чёрный. Aegypius monachus L. Выпадкова залётны від.

137. Арол вялікі, маркут. Беркут. Aquila chrysaetos L. Вельмі рэдка гняздзіцца, можа зімаваць, будуе гнёзды на лясных купінах сярод верхавых балот.

138. Арол-магільнік. Орел-могильник. Aquila heliaaka Savigni. Выпадкова залётны від.

139. Падворлік вялікі. Подорлик большой. Aquila clanga Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

140. Падворлік малы. Подорлик малый. Aquila pomarina C. L. Brehm. Пералётны паўсюдны, але рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

141. Арол-карлік. Орел-карлик. Hieraaetus pennatus Gmelin. Пералётны, вельмі рэдкі від, сустракаецца на поўдні Беларусі, у буйных лясах.

142. Канюх-мышалоў. Канюк или сарыч. Buteo buteo L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

143. Канюх касманогі. Канюк мохноногий. Buteo lagopus Brunn. Пералётны від, зімуе на Беларусі.

144. Каршак асаед, асвейнік. Осоед обыкновенный. Pernis apivorus L. Пералётны, паўсюдны, даволі рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

145. Арол-вужаед. Орел-змееяд. Circaetus gallicus Gmelin.

Пералётны паўсюдны, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

Сям'я Арлы-рыбаеды Скопиные Pandionidae

144. Арол-рыбаед, скаба. Скопа. Pandion haliaetus L. Пералётны, паўсюдны, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў лясах і на верхавых балотах каля буйных вадаёмкоў.

Атрад Совападобныя Совообразные Strigiformes

Сям'я Савіныя Совиные Strigidae

145. Сава белая. Сова белая. Nyctea scandiaca L. Залётны від.

146. Пугач вялікі. Филин. Bubo bubo L. Аселы, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

147. Сава-сплюшка. Совка-сплюшка. Otus scops L. Вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

148. Сава вушатая. Сова ушастая. Asio otus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

149. Сава балотная. Сова болотная. Asio flammeus Pontopp. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і лугах.

150. Сыч касманогі. Сыч мохноногий. Aegolius funereus L. Аселы рэдкі від, сустракаецца ў буйных хваёвых лясах.

151. Сыч-сіпель. Сыч домовой. Athene noctua Scopoli. Аселы паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў населеных пунктах.

152. Соўка. Сычик воробьиный. Glaucidium passerinum L. Аселы рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

153. Кугакаўка шэрая. Неясыть обыкновенная. Strix aluco L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, часам у парках.

153. Кугакаўка барадатая. Неясыть бородатая. Strix nebulosa I.R. Forster. Вельмі рэдкі, аселы від, сустракаецца ў буйных лясах.

154. Кугакаўка даўгахвостая. Неясыть длиннохвостая. Strix uralensis Pallas. Вельмі рэдкі, аселы від, сустракаецца ў буйных лясах.

155. Сава-ястраўка. Сова ястребиная. Surnia ulula L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Пушчыкавыя Сипуховые Tytonidae

156. Пушчык. Сипуха. Tyto alba Scopoli. Вельмі рэдкі аселы від, вядомы ў паўднёва-заходняй Беларусі, сустракаецца ў малых населеных пунктах і ў парках.

Атрад Зязюлепадобныя Кукушкообразные Cuculiformes

Сям'я Зязюлевыя Кукушковые Cuculidae

157. Зязюля-кукуля. Кукушка обыкновенная. Cuculus canorus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і парках.

Атрад Лялякападобныя Козодоеобразные Caprimulgiformes

Сям'я Лялякавыя Козодоевые Caprimulgidae

158. Ляляк. Козодой обыкновенный. Caprimulgus europaeus L. Пералётны паўсюдны від, звычайны ў сасновых лясах, на высечках.

Атрад Ракшападобныя Ракшеобразные Coraciiformes

Сям'я Сівагракавыя Сизоворонковые Coraciidae

159. Сіваграк сіні. Сизоворонка. Coracias garrulus L. Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдні Беларусі, у рэдкіх лясах.

Сям'я Зімародкавыя Зимородковые Alcedinidae

160. Зімародак, рыбалоў. Зимородок. Alcedo atthius L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца па берагах вадаёмоў.

Сям'я Удодавыя Удодовые Upupidae

161. Удод. Удод. Upupa epops L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Пчалаедкі Щурковые Meropidae

162. Пчалаедка. Щурка золотистая. Merops apiaster L. Пералётны рэдкі від, вядомы толькі на поўдні Беларусі, сустракаецца ў кар'ерах, па высокіх берагах рэчак.

Атрад Дзятлападобныя Дятлообразные Piciformes

Сям'я Дзятлавыя Дятловые Picidae

163. Жаўна. Желна. Dryocopus martius L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

164. Жаўна зялёная. Дятел зелёный. Picus viridis L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах.

165. Жаўна сівая. Дятел седой. Picus canus Gmelin. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

166. Дзяцел вялікі пярэсты. Дятел большой пестрый. Dendrocopos major L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

167. Дзяцел сірыйскі. Дятел сирийский. Dendrocopus syriacus Hemprich et Ehrenderg. Вядомы адзін выпадак гнездавання ў парку г. п. Камарын.

168. Дзяцел беласпінны. Дятел белоспинный. Dendrocopos lencotos Bechstein. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

169. Дзяцел сярэдні пярэсты. Дятел средний пестрый. Dendro-

copos medius L. Аселы від, вядомы на поўдні і захадзе Беларусі, сустракаецца ў лясах.

170. Дзяцел малы пярэсты. Дятел малый пестрый. Dendrocopos minor L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

171. Дзяцел жоўтагаловы. Дятел трехпалый. Picoides tridactylus L. Аселы паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

172. Круцігалоўка. Вертишейка. Jynx torquilla L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Атрад Грунападобныя Стрижеобразные Apodiformes

Сям'я Груновыя Стрижиные Apodidae

173. Грун-касар. Стриж чёрный. Apus apus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах і лясах са старымі дрэвамі.

Атрад Вераб'інападобныя Воробьинообразные Passeriformes

Сям'я Ластаўкі Ласточковые Hirundinidae

174. Норка паўзбярэжная. Ласточка береговая. Riparia riparia L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца па берагах рэчак і азёраў, у кар'ерах.

175. Ластаўка-вокнаўка. Ласточка деревенская. Hirundo rustica L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

176. Падластаўка гарадская. Ласточка городская. Delichon urbica L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

Сям'я Жаўрукі Жаворонковые Alaudidae

177. Жаўрук-смяцюх. Жаворонок хохлатый. Galerida cristata L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

178. Жаўрук баравы. Жаворонок лесной. Lullula arborea L. Пералетны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях.

179. Жаўрук палявы. Жаворонок полевой. Alauda arvensis L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

180. Жаўрук рагаты. Жаворонок рогатый. Erecmophila alpestris L. Пралётны від.

Сям'я Пліскі Трясогузковые Motacillidae

181. Свістун палявы. Конёк полевой. Anthus campestris L. Пералетны паўсюдны від, сустракаецца на пашах.

182. Свістун лесавы. Конёк лесной. Anthus trivialis L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і на верхавых балотах.

183. Свістун лугавы. Конёк луговой. Anthus pratensis L. Пе-

ралётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

184. Свістун чырвонаваллёвы. Конёк краснозобый. Anthus cervina Pallas. Пралётны, вельмі рэдкі від.

185. Пліска жоўтая. Трясогузка жёлтая. Motacilla flava L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і лугах.

186. Пліска жоўтагаловая. Трясогузка жёлтоголовая. Motacilla citreola Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на лугах і балотах.

187. Сітаўка. Трясогузка белая. Motacilla alba L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах, пашах, балотах, берагах рэчак.

Сям'я Яздруковыя Сорокопутовые Laniidae

188. Яздрук малы. Жулан обыкновенный. Lanius collurio L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлесках і балотах, у хмызняках.

189. Яздрук чорналобы. Сорокопут чернолобый. Lanius minor Gmelin Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдн., на ўзлесках, у парках і садах.

190. Яздрук вялікі. Сорокопут серый. Lanius excubitor L. Пералётны, але месцамі і аселы паўсюдны від, сустракаецца рэдка, жыве на ўзлесках і балотах.

191. Яздрук чырвонагаловы. Сорокопут красноголовый. Lanius senator L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Вішнёўкавыя Иволговые Oriolidae

192. Вішнёўка. Иволга. Oriolus oriolus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах.

Сям'я Шпаковыя Скворцовые Sturnidae

193. Шпак звычайны. Скворец обыкновенный. Sturnus vulgaris L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах і ў лясах.

194. Шпак ружовы. Скворец розовый. Pastor roseus L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Варановыя Врановые Corvidae

195. Сойка звычайная. Сойка. Garrulus glandarius L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

196. Сарока. Сорока. Pica pica L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў зарасніках кустоў па берагах рэчак, на балотах і ў парках.

197. Арэхаўка. Кедровка. Nucifraga caryoctactes L. Паўсюдны від, сустракаецца ў лясах. Аселы на поўначы Беларусі, на поўдні зімуе.

198. Каўка. Галка. Corvus monedula L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

199. Грак. Грач. Corvus frugilegus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах, у парках.

200. Варона. Ворона серая. Corvus cornyx L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, населеных пунктах, парках.

201. Крумкач, груган. Ворон. Corvus corax L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

202. Сойка тайговая. Кукша. Cracles infaustus L. Рэдкі залётны від.

Сям'я Крапіўнікі Крапивники Troglodytidae

203. Крапіўніца. Крапивник. Troglodytes troglodytes L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Тынаўкі Завирушковые Prunellidae

204. Тынаўка. Завирушка лесная. Prunella modularis L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўдні, у лясах.

Сям'я Амялушкі Свиристелевые Bombycilidae

205. Амялушка. Свиристель. Bombycilla garulus L. Пралетны від, які зімуе на ўсім абшары.

Сям'я Лескавыя Славковые Sylviidae

206. Цвыркун салаўіны. Сверчок соловьиный. Locustella luscinioides Savi. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца на балотах і ў хмызняках.

207. Цвыркун рачны. Сверчок речной. Locustella fluviatilis Wolf. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызняках.

208. Цвыркун звычайны. Сверчок обыкновенный. Locustella naevia Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызняках.

209. Чаротаўка вяртлявая. Камышовка вертлявая. Acrocephalus paludicola Vieillot. Пералётны рэдкі від, пашыраны на поўдні, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

210. Чаротаўка звычайная. Камышовка-барсучок. Acrocephalus schoenobaenus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

211. Чаротаўка садовая. Камышовка садовая. Acrocephalus dumetorum Blyth. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на ўзлессях і ў хмызняках.

212. Чаротаўка балотная. Камышовка болотная. Acrocephalus palustris Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызняках.

213. Чаротаўка аеравая. Камышовка тростниковая. Acrocephalus scirpaceus Hermann. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

214. Чаротаўка драздавая. Камышовка дроздовидная. Acrocephalus arundinaceus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах, па берагах рэчак і азёраў, у хмызняках.

215. Перасмешка зялёная. Пересмешка зелёная. Hippolais icterina Vieillot. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

216. Леска-перасмешка. Славка ястребиная. Sylvia nisoria Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў хмызняках.

217. Леска-чорнагалоўка. Славка черноголовая. Sylvia atricapilla L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

218. Леска садовая. Славка садовая. Sylvia borin Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і хмызняках.

219. Леска шэрая. Славка серая. Sylvia communis Lathnam. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях і ў хмызняках.

220. Леска-завірушка. Славка-завирушка. Sylvia curruca L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў маладых лясах.

221. Пячураўка, будаўнічок. Пеночка-весничка. Phylloscopus trochilus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

222. Пячураўка-ценькаўка. Пеночка-теньковка. Phylloscopus collybitus Vieillot. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

223. Пячураўка-трашчолка. Пеночка-трещотка. Phylloscopus sibilatrix Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

224. Пячураўка зялёная. Пеночка зелёная. Phylloscopus trochiloides Sundevall. Пералётны від, распаўсюджаны на поўначы, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Каролікі Корольки Regulidae

225. Каролік жоўтагаловы. Королёк желтоголовый. Regulus regulus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

226. Каролік чырвонагаловы. Королёк красноголовый. Regulus

ignicapillus Temminck. Залётны від.

Сям'я Мухалоўкавыя Мухоловковые Muscicapidae

227. Валасяніца пярэстая. Мухоловка-пеструшка. Ficedula hypoleunca (Pallas). Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, парках, садах.

228. Валасяніца-белашыйка. Мухоловка-белошейка. Ficedula albicollis (Temminck). Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдні, у лісцёвых лясах.

229. Валасяніца малая. Мухоловка малая. Ficedula parva Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

230. Валасяніца шэрая. Мухоловка серая. Muscicapa striata Pallas. Пералётны паўсюдны від, распаўсюджаны на ўзлессях і ў населеных пунктах.

231. Ерчык лугавы. Чекан луговой. Saxicola rubetra L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

232. Ерчык палявы. Каменка обыкновенная. Oenanthe oenanthe L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на сухіх лугах і ў населеных пунктах.

233. Чорнагрудка звычайная. Горихвостка обыкновенная. Phoenicurus phoenicurus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах і на ўзлессях.

234. Рудахвостка-чарнушка. Горихвостка-чернушка. Phoenicurus ochruros S.G. Gmelin. Пералётны від, сустракаецца пераважна на паўднёвым захадзе, у населеных пунктах.

235. Салавей-чырвонашыйка. Зарянка. Erithacus rubecula L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

236. Салавей звычайны. Соловей обыкновенный. Luscinia luscinia L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях, у хмызняках і парках.

237. Салавей-сіняшыйка. Варакушка. Luscinia svecica L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў хмызняках і на ўзлессях.

238. Дрозд-піскун. Дрозд-рябинник. Turdus pilaris L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, часам зімуе.

239. Дрозд чорны. Дрозд черный. Turdus merula L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

240. Дрозд арэхавік. Дрозд-белобровик. Turdus iliacus L. Пералетны паусюдны від, сустракаецца ў лясах.

241. Дрозд спявун. Дрозд певчий. Turdus philomelos

C. L. Brehm. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

242. Дрозд шэры ці амёлавы. Дрозд-деряба. Turdus viscivorus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

243. Дрозд Наумана. Дрозд Наумана. Turdus naumanni Temm. Выпадкова залётны від.

Сям'я Даўгахвостыя сініцы. Длиннохвостые синицы. Aegithalidae

244. Сініца-апалоўнік. Длиннохвостая синица. Aegithalos caudatus L. Тутэйшы звычайны від, пашыраны па ўсёй тэрыторыі Беларусі, жыве на ўскраінах вільготных лясоў, па берагах ручаёў, рачулак і балот, у хмызняках.

Сям'я Сініцавыя Синицевые Paridae

245. Рэмез звычайны. Ремез обыкновенный. Remiz pendulinus L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў хмызняках і лісцёвых лясах.

246. Сініца сівая. Гаичка черноголовая. Parus palustris L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

247. Сініца бурагаловая. Гаичка буроголовая. Parus montanus Baldenstein. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

248. Сініца чубатая. Синица хохлатая. Parus cristatus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

249. Сініца-маскоўка. Синица-московка. Parus ater L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

250. Сініца сіняя. Лазоревка обыкновенная. Parus caeruleus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

251. Сініца белая. Лазоревка белая. Parus cyanus L. Аселы паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў лясах, пераважна лісцёвых.

252. Сініца вялікая. Синица большая. Parus major L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, парках, садах.

253. Сініца вусатая. Синица усатая. Panurus biarmicus L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Глінянкі Поползни Sittidae

254. Глінянка, каваль. Поползень обыкновенный. Sitta europaea L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Паўзункі Пищуховые Certhidae

255. Паўзунок караткапалы. Пищуха короткопалая. Certhia brachydactyla C. L. Brehm. Выпадкова залётны від.

256. Паўзунок звычайны. Пищуха обыкновенная. Certhia familiaris L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца у лясах

Сям'я Вераб'іныя Ткачиковые Ploсidae

257. Верабей, арабейка. Воробей домовой. Passer domesticus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

258. Верабей палявы. Воробей полевой. Passer montanus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

Сям'я Юрковыя Вьюрковые Fringillidae

259. Юрок-берасцянка. Зяблик. Fringilla coelebs L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і парках.

260. Юрок звычайны. Вьюрок. Fringilla montifringilla L. Вельмі рэдкі від, вядомы па адзінкавых гнездаваннях, знойдзеных у Паазер'і і Мінскай вобласці.

261. Юрок еўрапейскі. Вьюрок европейский. Serinus serinus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, у садах, парках і на ўзлессях.

262. Зялянушка звычайная. Зеленушка обыкновенная. Chloris chloris L. Звычайны пашыраны тутэйшы від, жыве ў маладых лясах і хмызняках, на ўзлесках, у культурным ландшафце.

263. Чыжык. Чиж. Spinus spinus L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

264. Шчыгол чорнагаловы. Щегол черноголовый. Carduelis carduelis L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

265. Чачотка-канаплянка. Коноплянка. Acanthis cannabina L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

266. Чаромашнік звычайны. Чечевица обыкновенная. Carpodacus erythrinus Pallas. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўначы, у хмызняках і на ўзлесках.

267. Крыжадзюб-брукун. Клест-еловик. Loxia curvirostra L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўначы, у хвойніках.

268. Крыжадзюб сасновы. Клест-сосновик. Loxia pytyopsittacus L. Аселы рэдкі від, сустракаецца ў сасновых лясах і хвойніках.

269. Крыжадзюб белакрылы. Клест белокрылый. Loxia leucoptera Gmelin. Залётны від.

270. Гіль звычайны. Снегирь обыкновенный. Pyrrhula pyrrhula L. Гняздзіцца па поўначы Беларусі, зімуе паўсюдна, сустракаецца ў лясах і парках.

271. Тоўстадзюб звычайны. Дубонос обыкновенный. Coccothraustes coccothraustes L. Пералётны паўсюдны від, на поўдні часам зімуе, сустракаецца ў шырокалісцёвых лясах.

272. Чачотка звычайная. Чечётка. Carduelis flammea L. Пералётны від, некаторыя папуляцыі зімуюць на Беларусі.

273. Чачотка горная. Чечётка горная. Carduelis flavirostris L. Выпадкова залётны від.

274. Шчурок. Щур. Pinicola enucleator L. Рэдкі від, сустракаецца ў час зімоўкі.

Сям'я Стрынаткавыя Овсянковые Emberizidae

275. Стрынатка гуменная. Просянка. Emberiza calandra L. Пералётны і часткова аселы від, сустракаецца часцей на поўдні Беларусі, на лугах, на ўзлесках і ў хмызняках.

276. Стрынатка жоўтабрушка. Овсянка обыкновенная. Emberiza citrinella L. Пералётны паўсюдны від, частка папуляцыі зімуе, сустракаецца на лугах і ўзлесках.

277. Стрынатка-чаротаўка. Овсянка камышовая. Emberiza schoeniclus L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах, балотах і ў хмызняках.

278. Стрынатка садовая. Овсянка садовая. Emberiza hortulana L. Пералётны від, сустракаецца часцей на поўдні, жыве ў хмызняках на ўзлесках.

279. Падарожнік лапландскі. Подорожник лапландский. Calcarius lapponicus L. Рэдкі від, сустракаецца ў час зімоўкі.

280. Пуначка. Пуночка. Plectrophenax nivalis L. Пералётны від, сустракаецца ў час зімоўкі.

Сям'я Вадзяныя вераб'і. Оляпковые. Cinclidae

281. Вадзяны верабей. Оляпка. Cinclus cinclus L. Рэдкі залётны від.

Клас Сысуны Млекопитающие Mammalia

Падклас Звяры Звери Theria

Інфраклас Вышэйшыя сысуновыя ці Плацэнтарныя

Высшие млекопитающие или Плацентарные Eutheria

Атрад Насякомаедныя Насекомоядные Insectivora

Сям'я Вожыкавыя Ежовые Erinaceidae

1. Вожык звычайны. Еж обыкновенный. Erinaceus europaeus L. Аселы паўсюдны від. Засяляе лясы, паплавы рэчак, высечкі, пералескі, лесапаркі, сады.

Сям'я Кратовыя Кротовые Talpidae.

2. Крот звычайны ці еўрапейскі. Крот обыкновенный или евро

пейский. Talpa europaea L. Звычайны аселы паўсюдны від. Жыве пад зямлёю, на ўзлесках, высечках, палянках, пашлавах, палях, гародах, абапал дарог.

Сям'я Хахулевыя Выхухолевые Desmonidae.

3. Хахоля. Выхухоль. Desmana moschata L. Вельмі рэдкая жывёла. На Беларусі, верагодна, знікла. Сустракалася ў старыках, ціхіх затоках. Каштоўны пушны звер.

Сям'я Землярыйкавыя Землеройковые Soricidae

Падсям'я Буразубкі Бурозубки Soricinae

4. Вадашчур. Землеройка-водяная или кутора водяная. Neomys fodiens (Penn.). Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе берагі рэчак, азёраў, сажалак і балоты.

5. Вадашчур малы. Кутора малая. Neomys anomalus Cabrera. Рэдкі від, вядомы ў паўднёвых раёнах Беларусі. Засяляе сырыя лясы і паплавы.

6. Буразубка звычайная. Бурозубка обыкновенная. Sorex araneus L. Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе балоты, вільготныя лясы.

7. Буразубка сярэдняя. Бурозубка средняя. Sorex caecutiens Laxmann. Рэдкі паўсюдны від. Засяляе балоты, вільготныя лясы.

8. Буразубка малая. Бурозубка малая. Sorex minutus L. Аселы звычайны паўсюдны від. Сустракаецца ў вільготных лясах, на балотах, у прыбярэжных раслінах.

Падсям'я Белазубкі Белозубки Crocidurinae

9. Белазубка белабрухая. Белозубка белобрюхая. Crocidura leucodon (Hermann). Рэдкі від, сустракаецца на Палессі і верхнім Падняпроўі.

10. Белазубка малая. Белозубка малая. Crocidura suaveolens (Pallas). Рэдкі від. Вядомы па знаходках ў Чачэрскім, Лунінецкім і Мазырскім раёнах. Засяляе пашы, рэдкія паплаўныя лясы, сады, сустракаецца паблізу жылля чалавека.

Атрад Рукакрылыя Рукокрылые Chiroptera

Падатрад Кажаны Летучие мыши Microchiroptera

Сям'я Гладканосыя, ці звычайныя кажаны

Гладконосые, или обыкновенные летучие мыши Vespertilionidae Gray.

11. Вушан звычайны. Ушан обыкновенный. Plecotus auritus (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від. Удзень хаваецца пад карой дрэў, у дуплах, за абшыўкай хат.

12. Скурлат-карлік. Нетопырь-карлик. Pipistrellus pipistrellus (Schreber). Мігрыруючы звычайны паўсюдны від, але часцей сустракаецца ў заходніх раёнах. Удзень хаваецца на гарышчах, пад стрэхамі.

13. Скурлат лясны. Нетопырь лесной. Pipistrellus nathusii (Keyserling et Blasius). Мігрыруючы звычайны паўсюдны від, часцей сустракаецца ва ўсходніх раёнах. Удзень хаваецца на гарышчах, пад стрэхамі, за абшыўкай хат.

14. Начніца вялікая. Ночница большая. Myotis myotis (Borkhausen). Вельмі рэдкі від, вядомы толькі ў Белавежскай пушчы, у наваколлях Гродна і Пінска.

15. Начніца вадзяная. Ночница водяная. Myotis daubentoni (Kuhl). Аселы звычайны паўсюдны від. Селіцца ў дуплах дрэў, пад стрэхамі, паблізу ад рэчак, сажалак, азёраў.

16. Начніца сажалкавая. Ночница прудовая. Myotis dasycneme (Boie). Аселы рэдкі від, вядомы ў Бярэзінскім запаведніку, Гродзенскім, Шумілінскім і Гарадокскім раёнах. Селіцца ў дуплах дрэў, пад стрэхамі хат.

17. Начніца вусатая. Ночница усатая. Myotis mystacinus (Kuhl). Аселы звычайны від, пашыраны на ўсёй Беларусі. Засяляе дуплы дрэў, стрэхі хат.

18. Начніца Натэрэра. Ночница Наттерера. Myotis nattereri (Kuhl). Рэдкі від, вядомы толькі ў Белавежскай пушчы. Засяляе дуплы дрэў, драўляныя пабудовы. Сустракаецца ля вадавікоў.

19. Вячэрніца гіганцкая. Вечерница гигантская. Nyctalus lasiopterus (Schreber). Вельмі рэдкі від. Вядомы па адзінкавай знаходцы ў 1930 годзе ў Брагінскім раёне.

20. Вячэрніца малая. Вечерница малая. Nyctalus leisleri (Kuhl). Нешматлікі, мігрыруючы ў умовах Беларусі від, знойдзены ў ліцсцёвых лясах на амшарах Брэсцкай, Гомельскай, Гродзенскай і Мінскай абласцей.

21. Вячэрніца рудая. Вечерница рыжая. Nyctalus noctula (Schreber). Мігрыруючы звычайны паўсюдны від. Засяляе старыя лясы, паркі, сады.

22. Вячэрнік сценны. Кожан двухцветный. Vespertilio murinus L. Мігрыруючы нешматлікі паўсюдны від. Засяляе дуплы дрэў, шчыліны, гарышчы.

23. Кажан позні. Кожан поздний. Eptesicus serotinus

(Schreber). Аселы рэдкі паўсюдны від. Селішча ў дуплах дрэў, шчылінах, на гарышчах.

24. Кажан паўночны. Кожан северный. Eptesicus nilssoni (Keyserling et Blasius). Рэдкі від, знойдзены ў Белавежскай пушчы і Бярэзінскім запаведніку.

25. Шыракавушка еўрапейская. Широкоушка европейская. Barbastella barbastellus (Schreber). Рэдкі від, спарадычна сустракаецца на захадзе краіны: знойдзены ў Белавежскай пушчы, Пружанскім, Камянецкім і Свіслацкім раёнах. Засяляе змешаныя лясы.

Атрад Зайцападобныя Зайцеобразные Lagomorpha

Сям'я Зайцавыя Зайцевые Leporidae

26. Заяц-шарак. Заяц-русак. Lepus europaeus Pallas. Аселы звычайны паўсюдны від, засяляе лясы, лясныя палянкі, высечкі, узлескі. Аб'ект палявання.

27. Заяц-бяляк. Заяц-беляк. Lepus timidus L. Звычайны від, шырока распаўсюджаны ў паўночных і цэнтральных частках краіны, але вельмі рэдкі на Палессі. Засяляе хвойнікі. Аб'ект палявання.

Атрад Грызуны Грызуны Rodentia

Сям'я Бабровыя Бобровые Castoridae

28. Бабёр рачны. Бобр речной. Castor fiber L. Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе лясныя рэчкі, некаторыя азёры і каналы. Прамысловы від. Паляванне дазволена толькі па ліцэнзіях.

Сям'я Вавёркавыя Беличьи Sciuridae

29. Вавёрка звычайная. Белка обыкновенная. Sciurus vulgaris L. Аселы звычайны паўсюдны від, жыве ў хвойніках і хваёва-шыракалісцёвых лясах. Мае прамысловую каштоўнасць.

30. Суслак рабы. Суслик крапчатый. Citellus suslicus (Gueldenstaedt). Рэдкі від, сустракаецца толькі ў Баранавіцкім, Карэліцкім, Ляхавіцкім, Клецкім, Наваградскім, Нясвіжскім, Салігорскім, Капыльскім і Слуцкім раёнах. Жыве абапал дарог, на пустэчах.

Сям'я Палятухавыя Летяговые Pteromyidae

31. Палятуха звычайная. Летяга обыкновенная. Pteromys volans (L.). Рэдкі від, сустракаецца ў Віцебскай вобласці. Жыве ў змешаных лясах з перастойнымі дупляныні дрэвамі.

Сям'я Сонёвыя Соневые Myoxidae

32. Соня вялікая. Соня большая, или полчок. Glis glis (L.). Нешматлікі від. Сустракаецца пераважна на поўдні, паўднёвым захадзе, у цэнтральных частках краіны. Жыве ў шыракалісцёвых і зме-

шаных лясах з добра развітым падлескам.

33. Соня садовая. Соня садовая. Eliomys quercinus (L.) Нешматлікі від. Жыве ў шырокалісцёвых і змешаных лясах.

34. Соня арэшнікавая. Соня орешниковая. Muscardinus avellanarius (L.) Рэдкі від, жыве ў шырокалісцёвых і змешаных лясах.

35. Соня лясная. Соня лесная. Dryomus nitedula (Pallas). Нешматлікі від, але сустракаецца часцей за іншых соняў. Жыве ў шырокалісцёвых і змешаных лясах з добра развітым падлескам.

Сям'я Мышыныя Мышиные Muridae

36. Пацук чорны. Крыса черная. Rattus rattus (L.) Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе жылыя і гаспадарчыя пабудовы. Псуе прадукты харчавання і прамысловыя тавары.

37. Пацук шэры. Крыса серая (пасюк). Rattus norveqicus (Berkenhout). Аселы масавы паўсюдны від. Шкодзіць як і папярэдні, да таго ж пераносіць розныя хваробы чалавека і жывёл.

38. Мыш дамавая. Мышь домовая. Mus musculus L. Звычайны шырока распаўсюджаны від. Селіцца ў жыллі і гаспадарчых пабудовах. Шкодзіць як папярэдні.

39. Мыш палявая. Мыш полевая. Apodemus agrarius (Pallas). Звычайны, шырока распаўсюджаны від. Засяляе палі, лугі, узлескі, берагі рэчак. Шкодзіць сельскай гаспадарцы.

40. Мыш-малютка. Мышь-малютка. Micromys minutus (Pallas). Нешматлікі паўсюдны від. Засяляе лугі, балоты, лясы, палі. Шкодзіць лясной і сельскай гаспадарцы.

41. Мыш жоўтагорлавая лясная. Мышь желтогорлая лесная. Apodemus flavicollis (Melchior). Аселы звычайны паўсюдны від, але часцей сустракаецца на поўдні і паўднёвым захадзе краіны. Жыве ў шырокалісцевых лясах.

42. Мыш лясная звычайная. Мышь лесная обыкновенная. Apodemus sylvaticus (L.). Аселы звычайны паўсюдны від. Жыве ў лясах, хмызняках, парках, садах, на палях вакол лясоў.

Сям'я Мышоўкавыя Мышовковые Zapodidae

43. Мышоўка лясная (паўночная). Мышовка лесная (северная). Sicista betulina (Pallas). Аселы звычайны нешматлікі від, сустракаецца паўсюдна. Засяляе вільготныя лісцевыя і змешаныя лясы, хмызнякі, балоты.

Сям'я Хамяковыя Хомяковые Cricetidae

Падсям'я Хамякі Хомяки Cricetinae

44. Хамяк звычайны. Хомяк обыкновенный. Cricetus cricetus (L.). Распаўсюджанне патрабуе дасканалай праверкі. Да 1960 г. сустракаўся на паўднёвым захадзе Брэсцкай вобласці і паўднёвым усходзе Гомельскай вобласці. Засяляе выганы, пустэчы.

Падсям'я Палёўкі Полёвки Microtinae

45. Палеўка звычайная (шэрая). Полевка обыкновенная (серая) Microtus arvalis (Pallas). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе лясныя паляны, высечкі, пашы.

46. Палёўка-эканомка. Полёвка-экономка. Microtus oeconomus (Pallas). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе забалочаныя алешнікі, паплавы рэчак і азёр.

47. Палеўка цёмная (пашавая). Полевка тёмная (пашенная). Microtus agrestis (L.). Аселы нешматлікі паўсюдны від. Засяляе забалочаныя алешнікі, паплавы рэчак і азёр.

48. Палеўка падземная. Полевка земляная (подземная). Microtus subterraneus (de Selys-Longchamps). Рэдкі від, вядомы ў Белавежскай пушчы і на поўдні Палесся. Насяляе хмызнякі, ўалескі лясоў, пашы.

49. Палеўка вадзяная (пацук вадзяны). Полевка водяная (крыса водяная). Arvicola terrestris (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від. Жыве на берагах розных вадавікоў.

50. Палёўка рудая. Полёвка рыжая. Clethrionomys glareolus (Schreber). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе лясы, хмызнякі, пашы.

51. Андатра (пацук мускусны). Ондатра (крыса мускусная). Ondatra zibethica (L.). Звычайны від. У Беларусь трапіў з Польшчы сам па сабе. Амфібіёнтная жывела. Засяляе невялікія рэчкі, каналы, азёры, багатыя на водныя расліны. Аб'ект спартыўнага палявання.

Атрад Драпежнікі Хищные Carnivora

Падатрад Наземныя драпежнікі Наземные хищники Fissipedia

Сям'я Воўчыя Волчьи Canidae

52. Воўк. Волк. Canis lupus L. Аселы нешматлікі паўсюдны від. Засяляе пераважна лясы. Шкодзіць паляўнічай гаспадарцы і жывёлагадоўлі. Паляванне на яго дазволена ўвесь год.

i. Сабака янотавы. Собака енотовидная. Nyctereutes procyonoides (Gray). Сустракаецца паўсюдна, але колькасць яго невялікая. Засяляе пераважна лясы і хмызнякі паблізу вадавікоў. Месцамі

шкодзіць паляўнічай гаспадарцы.

53. Ліс звычайны. Лисица обыкновенная. Vulpes vulpes (L.). Звычайны, шырока распаўсюджаны від. Засяляе лясы, высечкі, пералескі, зрэдку палі. Прамысловы звер.

Сям'я Янотавыя Енотовые Procyonidae

і. Янот-паласкун. Енот-полоскун. Procyon lotor (L.). Сустракаецца ў Петрыкаўскім і Тураўскім лясгасах.

Сям'я Куніцавыя Куньи Mustelidae

54. Куніца лясная (жоўтадушка). Куница лесная (желтодушка). Martes martes (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе старыя хвойнікі, хвойніка-шыракалісцёвыя і дубова-грабавыя лясы, алешнікі з дупламі ў дрэвах. Каштоўны футравы звер.

55. Куніца каменная (беладушка). Куница каменная (белодушка). Martes foina (Erxleben). Рэдкі від, сустракаецца на поўдні краіны. Жыве на адкрытых мясцінах, паблізу жылля. Часта хаваецца ў дровах і кучах каменняў.

56. Тхор-шашок. Хорь черный (лесной). Mustela putorius L. Аселы звычайны паўсюдны від. Селіцца на высечках, парослых хмызняком, балотах, у альшаніках, узбярэжных зарасцях, зрэдку паблізу жылля. Прыносіць карысць: знішчае мышападобных грызуноў.

57. Ласка. Ласка. Mustela nivalis L. Нешматлікі від, часцей сустракаецца на Палессі. Жыве па берагах вадаёмаў, на балотах, узлесках, паблізу жылля. З 1970 г здабыча забаронена.

58. Гарнастай. Горностай. Mustela erminea L. Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе хмызнякі сярод палёў, берагі рэчак, азёраў, купіны лесу, канавы, зрэдку сустракаецца паблізу жылля. Каштоўны футравы звер.

59. Норыца еўрапейская. Норка европейская. Mustela lutreola (L.). Нешматлікі, шырока распаўсюджаны від. Жыве каля рэчак, паблізу вiроў, пераказтаў. Каштоўны футравы звер.

і. Норыца амерыканская. Норка американская. Mustela vison Schreber. Зараз шырока распаўсюджаны від. Засяляе пустоты берагоў, норы, завалы і другія сховішчы на ўзбярэжжы вадаёмаў. Каштоўны футравы звер. Аб'ект палявання і звераводства.

60. Барсук. Барсук. Meles meles (L.). Рэдкі від, але шырока распаўсюджаны: сустракаецца амаль ва ўсіх раёнах. Засяляе ўзгоркі паблізу вадаёмаў.

61. Выдра. Выдра. Lutra lutra (L.) Звычайны від, часцей

сустракаецца ў паўночных і цэнтральных раёнах. Селіцца на захламленых участках рэчак з абрывістымі берагамі, каля азёраў і старыкаў, багатых рыбаю. Мае каштоўнае футра. Паляванне дазволена па ліцэнзіях.

Сям'я Кацiныя Кошачьи Felidae

#. Кот дзікі. Кот лесной среднеевропейский. Felis silvestris Schreber. На Беларусі ў цяперашні час не жыве. Раней сустракаўся ў Белавежскай пушчы і Гродзенскай вобласці. Апошні экземпляр быў здабыты ў 1927г. у Барысаўскім раёне.

62. Рысь. Рысь. Felis lynx L. Рэдкі від, часцей сустракаецца ў паўночных і цэнтральных раёнах. Засяляе старыя лясы з бураломамі і добра развітым падлескам.

Сям'я Мядзведзевыя Медвежьи Ursidae

63. Мядзведзь буры. Медведь бурый. Ursus arctos L. Рэдкі від, захаваўся на паўночным усходзе. Жыве ў старых змешаных і хваёвых лясах, якія чаргуюцца з палянамі, лугамі, мохавымі балотамі, далінамі рэчак. Паляванне на яго забаронена.

Атрад Парнакапытныя Парнокопытные Artiodactyla

Падатрад Няжуйкавыя Нежвачные Nonruminantia

Сям'я Свiныя Свиные Suidae

64. Дзік. Кабан (дикая свинья) Sus scrofa L. Звычайны паўсюдны від. Засяляе змешаныя і шыракалісцёвыя лясы, альшанікі, густыя сасновыя і хвойнікавыя гушчары. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

Падатрад Жуйкавыя Жвачные Ruminantia

Сям'я Аленевыя ці шчыльнарогія Олен вые или плотнорогие Cervidae

65. Казуля еўрапейская. Косуля европейская. Capreolus capreolus (L.). Звычайны паўсюдны від. Засяляе шыракалісцёвыя і змешаныя лясы з палянамі, высечкамі, сенажацямі і паплавамі. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

66. Лань еўрапейская (даніэлька). Лань европейская (даниэль). Cervus dama L. Від рэакліматызаваны ў Белавежскай пушчы. У перспектыве - каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

67. Алень высакародны. Олень благородный. Cervus elaphus L. Рэакліматызаваны ў Белавежскай пушчы і шэрагу іншых раёнаў краіны. Аддае перавагу шыракалісцёвым і змешаным лясам з добрым падлескам, палянамі, паблізу ад вадавікоў. У перспектыве - каш-

тоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

68. Лось. Лось. Alces alces (L.). Звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў паплаўных лясах, на балотах, парослых хвойкай і вярбой. Зрэдку шкодзіць лесаўзнаўленню. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

Сям'я Быкавыя ці Пустарогія Быки или Полорогие Bovidae

69. Зубр еўрапейскі. Зубр европейский. Bison bonasus (L.). Рэакліматызаваны ў Белавежскай пушчы, Бярэзінскім і Прыпяцкім запаведніках. Жыве ў шыракалісцёвых і змешаных лясах з добра развітым падлескам.

Літаратура

1. Байкоў М., Некрашевіч С. Беларуска-расійскі слоўнік. -Менск: ДВБ. -1926. -356 с.

2. Дарафееў А.М., Канюшка В.С., Ляшко А.А. Рыбы, земнаводныя, паўзуны. -Мн. -1981.

3. Жуков П.И. Справочник по экологии пресноводных рыб. -Мн.: Наука и техника. -1988. -310 с.

4. Жуков П.И. Рыбы Белоруссии. -Мн. -1965. -415 с.

5. Жывёльны свет Беларусі. -Мн. -1978.

6. Красная книга Белорусской ССР. -Мн. -1981.

7. Курсков А.Н. Рукокрылые Белоруссии (фауна, распространение, экология, охрана). - Обзорная информация. Сер. 87.27.07. Охрана животных. -Мн.: БелНИИТИ. -1989. -39 с.

8. Ластоўскі В. Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік. -Коўна: др. А.Бака. -1924. -832 с.

9. Назоры жывёлаў. Беларуская навуковая тэрміналогія. -Менск: ІБК. -1927, вып. 12. -71 с.

10. Наумов Н.П., Карташов Н.Н. Зоология позвоночных. -Ч. 1. -Низшие хордовые, бесчелюстные, рыбы, земноводные. -М.: Высшая школа. -1979. -333 с.

11. Наумов Н.П., Карташов Н.Н. Зоология позвоночных. -Ч. 2. -Пресмыкающиеся, птицы, млекопитающие. -М.: Высшая школа. -1979. -272 с.

12. Никифоров М.Е., Яминский Б.В., Шкляров Л.П. Птицы Белоруссии. Справочник-определитель гнёзд и яиц. -Мн.: Вышэйшая школа. -1989. -479 с.

13. Пикулик М.М. Знакомые незнакомцы: (Об амфибиях Белорус-

сии). -Мн.: Наука и техника. -1981. -143 с.

14. Пикулик М.М. И они нужны природе: О рептилиях Белоруссии. -Мн.: Наука и техника. -1984. -127 с.

15. Природа Белоруссии. Популярная энциклопедия. -Мн.: БелСЭ. -1986. -598 с.

16. По страницам Красной книги. Животные. Популярный энциклопедический справочник. -Мн.: БелСЭ. -1987. -359 с.

17. Руска-беларускі слоўнік.-Мн.: БелСЭ.-1991.-Т. 1.-642 с.

18. Руска-беларускі слоўнік.-Мн.: БелСЭ.-1991.-Т. 2.-919 с.

19. Рыбы: Популярный энциклопедический справочник / Белорус. Сов. Энцикл., Ин-т зоологии АН БССР; Под. ред. П.И. Жукова. -Мн.: БелСЭ. -1989. -311 с.

20. Сержанин И.Н. Млекопитающие Белоруссии. -Мн.: АН БССР. -1961. -318 с.

21. Степанян Л.С. Состав и распределение птиц фауны СССР: Неворобьиные. -М.: Наука. -1975.

22. Степанян Л.С. Состав и распределение птиц фауны СССР: Воробьинообразные. -М.: Наука. -1978.

23. Федюшин А.В., Долбик М.С. Птицы Белоруссии. -Мн. -1967. -520 с.

24. Фядзюшын А.У. Матэрыялы да беларускай народнай заалагічнай тэрміналогіі. Спіс назваў птушак і некаторых рыб. //Навуковы зборнік Інстытуту Беларускай культуры. -1925. -С. 188-196.

25. Энцыклапедыя прыроды Беларусі. Т. 1-5. -Мн.: БелСЭ. -1981-1986.

Вучэбнае выданне

Анацыраваны спіс хрыбетных жывёл Беларусі
Метадычныя рэкамендацыі

Укладальнікі: Александровіч Алег Радаслававіч,
Дучыц Уладзімір Мікалаевіч,
Курскова Тамара Мікалаеўна,
Лобань Наталля Пятроўна,
Хэндогі Аляксандр Уладзіміравіч

Падпісана ў друк 9. 08. 93. Фармат 60х84 1/16. Папера друк. N 2. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 2,6. Ум. фарб.-адб. 2,3. Ул.-выд. арк. 2. Тыраж 100 экз. Заказ 527. Цана 20 р.

Ратапрынт МДПІ імя А. М. Горкага. 220809, г. Мінск, вул. Савецка , 18.

20p.